

Використана література:

1. Глухова А. В. Конфликты в студенческой среде: проблемы диагностики и урегулирования / А. В. Глухова, Е. Ю. Красова // Вестник ВГУ. Серия: Гуманитарные науки. – 2003. – № 2. – С. 48-65.
2. Коваль І. М. Психологічні особливості конфліктів у процесі спільної учбової діяльності студентів : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / І. М. Коваль. – К., 2003. – 18 с.
3. Кравченко І. В. Здоровий моральний клімат – основа життєдіяльності навчально-виховної групи / І. В. Кравченко // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2002. – № 6. – С. 52-57.
4. Поддьяков А. Н. Психология конкуренции в обучении / А. Н. Поддьяков. – М.: Высшая Школа Экономики (Государственный Университет), 2006. – 232 с.
5. Шебанова С. Г. Профілактика та корекція агресивної поведінки студентів засобами тренінгу спілкування : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / С. Г. Шебанова. – К., 2000. – 18 с.
6. Большаков В. Ю. Психотренинг: Социодинамика, игры, упражнения / В. Ю. Большаков. – СПб.: Социально-психологический Центр, 1996. – 172 с.
7. Вачков И. В. Психология тренинговой работы: Содержательные, организационные и методические аспекты ведения тренинговой группы / И. В. Вачков. – М.: Эксмо, 2007. – 416 с.
8. Лефтеров В. О. Психологічні тренінгові технології в органах внутрішніх справ : [монографія] / В. О. Лефтеров. – Донецьк : ДЮІ, 2008. – 286 с. – (Том II: психотренинг в ОВС: практичний досвід, організація проведення та перспективи подальшого впровадження).
9. Мороз Л. І. Основи професійно-психологічного тренінгу : навч. посіб. / Л. Мороз. – К.: Паливода А. В., 2004. – 130 с.
10. Elliot N. S. Education Psychology: Effective Teaching, Effective Learning, Third Edition, Mc Grow-Hill Higher Education, the USA, 2000. – 631 p.
11. Shaw E. Marvin. Group Dynamics. The Psychology of Small Group. – The USA : McGraw-Hill, 1976. – 464 p.

Волобуева Е. Ф., Голярдык Н. А. Психологические пути предотвращения и преодоления негативного конкурентного поведения среди студентов высшего учебного заведения.

Статья посвящена раскрытию способов предотвращения и преодоления негативного конкурентного поведения среди студентов высших учебных заведений. Раскрыты составляющие программы предотвращения и преодоления негативной конкуренции среди студентов. В основу программы положен системный подход, при котором усилия субъектов учебно-воспитательного процесса в ВУЗе направлены на достижение конкретной цели – выявления и решение проблем в межличностных отношениях учебной группы ВУЗа.

Ключевые слова: конкурентное поведение, студент высшего учебного заведения, программа, негативная конкуренция, межличностные отношения.

Volobueva O. F., Goliardyk N. A. Psychological ways of preventing and overcoming negative competitive behaviour among students of the higher educational establishment.

The article deals with revealing of the ways of preventing and overcoming negative competitive behaviour among students of the higher educational establishments. The components of the programme of preventing and overcoming negative competition among students have been revealed. The programme is based on the systematic approach according to which the effects of the subjects of teaching process at the higher educational establishment are aimed at reaching the certain goal namely revealing and solving problems in interpersonal relations of the study group of the higher educational establishment.

Keywords: competitive behaviour, student of the higher educational establishment, programme, negative competition, interpersonal relations.

Гнедко Н. М.

Рівненський державний гуманітарний університет

МОНИТОРИНГ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ ОЦІНКИ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Стаття розкриває можливості вирішення проблеми здійснення моніторингу успішності студентів через створення та освоєння системи об'єктивної перевірки знань із використанням

інформаційних технологій на базі системи тестування. Показано особливості функціонування цього програмного продукту. Розроблено систему дидактичних засобів моніторингу якості знань студентів.

Ключові слова: моніторинг, якість навчання, навчальна діяльність, тестування.

Кардинальні зміни, які відбуваються в сучасній освіті: зміна освітніх парадигм, впровадження особистісно-орієнтованого підходу до навчання, моделей розвивальних педагогічних технологій – роблять актуальними завдання забезпечення якості знань студентів.

В об'єктивній оцінці якості знань фахівців повинні бути зацікавлені всі суб'єкти педагогічної діяльності, оскільки кількісна і якісна сторони оцінки уточнюють відомості про рівень забезпечення країни професійними педагогічними кадрами. Тому, потрібно ефективно застосовувати засоби перевірки та оцінки успішності студентів, не відмовляючись від традиційних (які дають можливість студенту підкріпити свою відповідь прикладами, логічно зв'язано та доказово висловлювати свої думки).

Вивчення проблеми якості освіти, керування якістю освіти, оцінки якості знань стало предметом багатьох досліджень.

Методології педагогічного контролю присвячені праці багатьох вчених (С. І. Архангельський, Ю. К. Бабанський, В. П. Беспалько, П. Я. Гальперін та ін.); питання ролі та місця контролю у навчальному процесі, функції та принципи перевірки (П. П. Блонський, М. І. Зарецький, Р. Ф. Кривошапова, В. М. Полонський, А. Д. Семушин та ін.); теорії модульного навчання і контролю (П. А. Юцявичине, М. А. Чошанов та ін.); теорії розвиваючого та проблемного навчання (І. Я. Лернер, А. М. Матюшкін, М. І. Махмутов, Д. Б. Ельконін та ін.); загальної та педагогічної кваліметрії (Н. А. Селезньова, А. І. Субетто та ін.), освітньої тестології (В. С. Аванесов, А. О. Татур та ін.); якості освіти (І. Я. Лернер, В. А. Сластьонін, Ю. К. Бабанський, В. П. Беспалько, А. І. Берг, Н. А. Селезньова та ін.), а також психолого-педагогічних дослідженнях із проблем перевірки та оцінки знань учнів (Ю. М. Колягін, Р. Ф. Кривошапова, І. Я. Лернер, Н. Ф. Тализіна та ін.). Однак незважаючи на велику кількість робіт в даній області, концепція якості вищої освіти тільки формується: визначаються підходи, формуються показники, аспекти якості, ставиться питання про критерії.

Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури, результатів анкетування, бесід свідчить про те, що переважна більшість викладачів ВНЗ використовують лише традиційні форми контролю знань студентів, не вміють грамотно, відповідно до вимог [1, 2] скласти тестові завдання, не завжди використовують модульно-рейтингову систему.

Крім того, існує протиріччя між високим ступенем загальнотеоретичної розробленості інноваційних форм організації оцінювання якості знань і низьким рівнем їхнього використання в системі дидактичних засобів моніторингу.

Це протиріччя доповнюється можливостями викладача передавати значний обсяг інформації численній студентській аудиторії та обмеженими можливостям отримання об'єктивних відомостей про ступінь засвоєння цієї інформації студентами при використанні лише традиційних форм організації контролю якості знань.

Крім того, під час педагогічного контролю можна впроваджувати технічні засоби оцінювання знань, які прискорюють цей аспект викладацької діяльності. На жаль, на практиці вузівського навчання це реалізується вкрай слабо.

Формування цілей статті (постановка завдання). Для розв'язання цих проблем необхідно: сформувати систему дидактичних засобів моніторингу якості знань студентів, яка здатна забезпечити об'єктивну інформацію про знання майбутніх фахівців. До того ж необхідно проводити постійний, а не епізодичний моніторинг якості, умінь і навичок, що дозволить оперативно реагувати на прогалини у знаннях, сконцентруватись на їх усуненні.

Контроль якості знань студентів є одним з основних елементів оцінки якості освіти, найважливішим компонентом педагогічної системи та частиною навчального процесу.

Навчання може бути результативним тільки тоді, коли навчальна робота систематично та глибоко контролюється, коли самі студенти постійно бачать результат своєї роботи. При відсутності такого контролю в процесі засвоєння навчального матеріалу студенти не знають

справжнього рівня своїх знань, не відчувають своїх недоліків. Тим часом, у традиційному навчанні, методи та форми оцінки знань використовуються стихійно та нерационально, в проведенні контролю відсутня дидактична цілеспрямованість та систематичність, кожен педагог розробляє свою систему перевірочних завдань.

Без систематичного, об'єктивного, достатнього за обсягом та оптимального за часом здійснення принципу зворотного зв'язку не можна отримувати об'єктивних показників, оскільки вони інформують викладача про якість знань кожного студента, про труднощі, які виникають у нього під час процесу навчання, про рівень засвоєння знань. Такий зворотний зв'язок встановлюється різними способами контролю (усне опитування, самостійні та контрольні роботи, колоквіуми, перевірка індивідуальних домашніх завдань, реферати та ін.).

Крім того, здійснення моніторингу успішності навчання дозволяє студенту самому оцінити свої поточні знання з кожного предмету та врахувавши результат, розробити заходи щодо самовдосконалення.

Система моніторингу, яка об'єднає традиційні та інноваційні форми контролю знань, допоможе педагогам об'єктивно і вчасно оцінити ступінь засвоєння навчального матеріалу, якість отриманих знань.

Сьогодні як інноваційні форми контролю використовують тестування, модульну та рейтингову системи оцінки якості знань. Застосування інформаційних технологій при оцінюванні обсягу і якості знань (тестування, багатобальна шкала оцінювання та статистичні методи обробки і аналізу) доцільно з наступних причин:

1) Найпоширеніші на сучасному етапі форми оцінювання знань (іспит, залік, колоквіум тощо) не відповідають умовам відтворюваності та порівняння результатів в різних групах студентів, тому що ґрунтуються на суб'єктивній думці одного або декількох викладачів. І хоча практика підтвердила необхідність таких форм контролю, все-таки при усному опитуванні (іспиті або заліку) на оцінку рівня знань студента можуть негативно вплинути соціальні, особисті та емоційні фактори. До того ж, щоб оцінити знання студентів, необхідно їх насамперед виміряти, однак немає точної одиниці, що дозволяє це зробити. При оцінюванні відповіді екзаменатор може надати "більшої ваги" або точності відповіді, або її обґрунтованості, або оригінальності. Отже, поставлена оцінка не може розглядатися однозначно об'єктивною.

2) При проведенні іспитів студенти вимушені за відносно короткий проміжок часу підготувати, обробити та проаналізувати великий обсяг інформації.

3) Серйозні труднощі викликає вибір форми подання та рівня деталізації підсумкової інформації, яка забезпечує ефективність її аналізу та прийняття оптимальних рішень на відповідному рівні залежно від поставлених цілей.

4) Відсутній у студентів попередній контроль власних знань та оцінювання своєї готовності до іспиту. Часто саме через це в студента виникає або непевність у своїх силах і страх іспиту, або необґрунтована переоцінка рівня знань і недбала підготовка до атестації.

Тестування є однією з найбільш технологічних форм проведення автоматизованого контролю з керованими параметрами якості. За допомогою тестів можна ефективно забезпечувати попередній, поточний, тематичний і підсумковий контроль знань, умінь, облік успішності майбутніх фахівців [3, ст. 32].

Багатофункціональна тестова система автоматизованого контролю та самоперевірки знань підвищить ефективність організації контролю засвоєння матеріалу з різних предметів, а також для самоконтролю студентів. Такий програмний продукт сприяє об'єктивізації оцінки за рахунок створення тестів, які відповідають науковим принципам. Ця система тестування включає блок підготовки, перевірки та коректування тестових завдань на ЕОМ. Програма реалізована в середовищі Delphi 2006 із застосуванням додаткових компонентів з бібліотеки RXLib 2.79.

Тест створений з метою перевірки знань по темі "Основи роботи на ПК". Відзначимо, що в ідеалі тест повинен складатися із завдань різного рівня складності та враховувати рекомендації, які представлені в роботах [1; 2]. Кількість запитань у базі – 100 (з них

запитань I рівня (обов'язковий рівень знань) – 56, II рівня – 44). Кількість запитань у тесті – 30, з них запитань I рівня – 15, запитань II рівня – 15. Час тестування – 10 хвилин. Система оцінювання – 12 балів.

В програмі використовується коефіцієнт складності, який забезпечує для студентів можливість вибору рівної кількості завдань однакової складності у різних варіантах тестів.

Наявність банку питань дозволяє поєднати переваги неформального тестування з науковою основою при одночасному підвищенні якості тестування. Будь-який викладач може застосовувати тести, що знаходяться в “базі питань”. У програмі присутня можливість видалення питань із бази або включення нових. Це дозволяє формувати оптимально адаптовані до конкретного заняття завдання з врахуванням їх складності залежно від мети конкретного дослідження (наприклад, тестуються більш слабкі студенти або більш сильніші).

Даний програмний продукт має такі параметри режиму тестування: можливість повернення до попереднього питання; можливість виправлення відповіді; встановлення певного часу проходження тестування; вибір системи оцінювання.

За рахунок зміни позицій розміщення питань і відповідей (вірна відповідь щоразу стоїть на іншому місці в кожному конкретному завданні в різних варіантах тесту) досягається значне зниження ймовірності угадування правильної відповіді та підвищується об'єктивність і обґрунтованість атестації студента.

Таким чином, виходячи з того, що перевірка знань повинна бути об'єктивною та надавати коректні відомості про підсумки процесу навчання, відзначимо, що за допомогою тестів забезпечуються надійність вимірювання й об'єктивність якості знань та створюється можливість опитування всіх студентів із навчального предмету в однакових умовах із заздалегідь розробленими, рівними критеріями оцінки. Описана вище система тестування є саме таким інструментом.

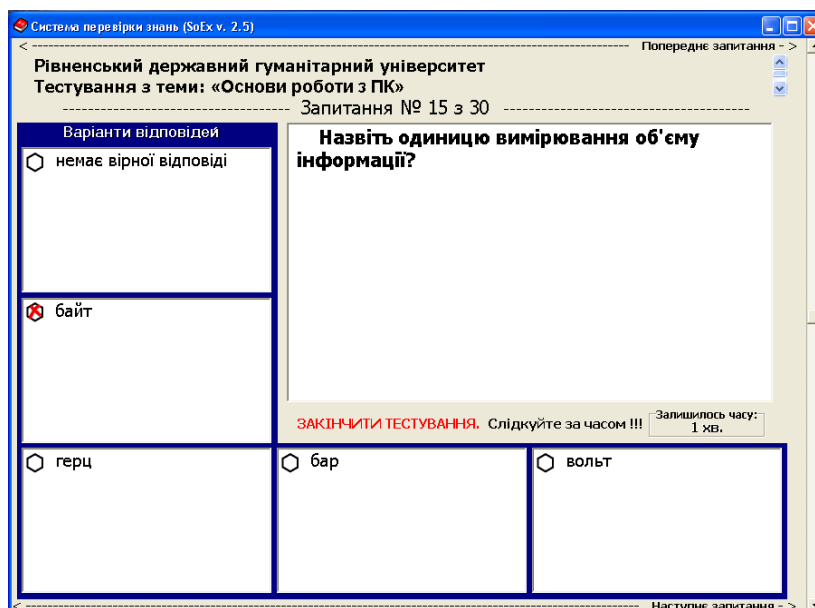

Рис. 1. Тестова система автоматизованого контролю якості знань студентів

Однак не всі тести можуть дати бажаний результат. Користуватися необхідно відповідними тестовими вимірниками, розробленими та проаналізованими у відповідності з правилами і вимогами тестології. Але на сьогодні такої тестової продукції поки занадто мало; у нашій країні тільки створюються служби сертифікації тестових матеріалів. Крім того, недостатньо кваліфікованих фахівців, здатних забезпечити високу якість створюваних тестів. У зв'язку із чим доцільно кожному педагогу власні розробки виносити у глобальні

мережі, бази завдань з метою поширення передового педагогічного досвіду, використання новітніх розробок, усунення дублювання в завданнях.

Варто підкреслити, що автоматизована контролююча система не виключає викладача із процесу перевірки знань: вона звільняє його від багатьох формальних і трудомістких процедур, система дозволяє зосередити увагу на індивідуальних проблемах кожного студента.

Висновки. Ми вважаємо, що система дидактичних засобів моніторингу якості знань буде ефективною якщо:

– використовувати традиційні та інноваційні форми оцінки якості знань як дидактичні засоби;

– розробити та спроектувати систему дидактичних засобів оцінки якості знань студентів;

– здійснювати моніторинг якості знань, протягом усього періоду освоєння студентами освітньої програми;

– використовувати модульно-рейтингову систему навчання як форму організації моніторингу якості знань студентів.

Використана література

1. *Аванесов В. С.* Композиция тестовых заданий : учебная книга для преподавателей вузов, учителей школ, аспирантов и студентов педвузов / В. С. Аванесов. – М. : Адепт, 1998. – 217 с.
2. *Аванесов В. С.* Основы научной организации педагогического контроля в высшей школе / В. С. Аванесов. – М. : Мисис, 1989. – 168 с.
3. *Симонов В. П.* Образовательный минимум: измерение, достоверность, надежность / В.П. Симонов, Е. Г. Черненко // Педагогика. – 1994. – № 4. – С. 30–34.

Гнедко Н. М. *Мониторинг успеваемости студентов как одно из направлений оценки качества системы управления в высших учебных заведениях.*

Статья раскрывает возможности решения проблемы осуществления мониторинга успеваемости студентов через создание и освоение системы объективной проверки знаний с использованием информационных технологий на базе разработанной многофункциональной системы тестирования. Показаны особенности функционирования данного программного продукта. Разработана система дидактических средств мониторинга качества знаний студентов.

Ключевые слова: мониторинг, качество обучения, учебная деятельность, тестирование.

Gnedko N. M. *The monitoring the students progress through making and mastering the system of the checking their in higher education institutions.*

The article shows possibilities of the problems solution of monitoring the students progress through making and mastering the system of the checking their Knowledge using information technologies basing on the multifunctional test system worked out. Functioning peculiarities of this programmed product are shown there. Developed a system of didactic means for monitoring the quality of student.

Keywords: monitoring, teaching quality, educational activity, testing.

Гордієнко С. Г.

Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов

ОСОБИСТІСНО-АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ, МОРАЛІ ТА ДУХОВНОСТІ СТУДЕНТІВ

Статтю присвячено обґрунтуванню проблеми особистісно-аксіологічного аспекту формування культури, моралі та духовності студентів у сучасних умовах. Визначено завдання ВНЗ у створенні умов для розвитку особистості студента.

Ключові слова: особистість, культура, духовність, аксіологічний напрям виховання особистості, загальнолюдські цінності.